

21. Středověká a renesanční filozofie

- srovnání doby a rozdílných myšlenkových přístupů v období patristiky, scholastiky a renesance
- spor o univerzálie
- renesanční obrat v myšlení

Srovnání doby a rozdílných myšlenkových přístupů v období patristiky, scholastiky a renesance

Patristika

- veškerá křesťanská literatura v rozsahu 2. – 7. stol. , v níž do sebe křesťanství vstřebává prvky antické moudrosti a zároveň se s ní kriticky vyrovnává
- první filozofická reflexe křesťanské víry
- řeší vztah křesťanské moudrosti (zjevení) a moudrosti pohanské (antická filozofie), vztah víry a rozumu

Aurelius Augustin

- nejvýznamnější postava patristiky, filozof a teolog
- poslední muž antiky první muž středověku
- vychází ze zásady Věř, abys rozuměl
- sv. Trojice – trojjedinost boha, neuchopitelná rozumem ale vírou ano, bůh je substance, Duch sv. je spojení mezi otcem a synem
- čas – týká se všeho pozemského, stvořitel je mimo čas, vše časové je omezené
- predestinace – člověk se rodí zatížen dědičným hříchem, ze kterého se musí vymanit
- dějiny – proces, řízený bohem, na začátku bylo stvoření, na konci bude soudný den, malá část lidstva bude zachráněna a vytvoří boží obec

Scholastika

- zakládání církevních škol
- vede se spor o univerzálie
- návrat k Aristotelovi, přebírání jeho myšlenek
- raná – univerzálie = jedinečné (skutečná věc) a obecné (pojmenování jedinečného), spor o to, co bylo dřív, jestli věci, nebo pojmy,
  - realistický směr – první byly pojmy, Anselm z Canterbury – snaha spojit rozum s vírou – CREDO UT INTELLIGAM = věřím, abych poznal, snaha dokázat boží existenci
  - nominalistický směr – pojem existuje v našem vědomí jako jméno – omen, Pierre Abélard – nešťastná láska, nadřadil rozum víře, vyhoštěn
- vrcholná – filozoficky moudré období, rozkvět křesťanství, křížové výpravy – vliv judaismu a islámu, šíří se učení Aristotela, píše se SUMY – mnohosvazková díla, snaha obsáhnout veškeré vědění, vznikají žebravé řády – odmítají cokoli vlastnit, františkáni (František z Assisi), dominikáni (Tomáš Akvinský)
- Tomáš Akvinský – 12 knih o Aristotelovi, apologetická díla (obrana víry) proti Řekům, muslimům a židům, výklad Písma, Suma teologická – výklad vědění a dogmat (víra a gnozeologie, důkazy boží existence, o duši, etika, politika)

Spor o univerzálie

univerzálie = jedinečné (skutečná věc) a obecné (pojmenování jedinečného), spor o to, co bylo dřív, jestli věci, nebo pojmy,

- realistický směr – první byly pojmy, Anselm z Canterbury – snaha spojit rozum s vírou – CREDO UT INTELLIGAM = věřím, abych poznal, snaha dokázat boží existenci

- nominalistický směr – pojem existuje v našem vědomí jako jméno – omen, Pierre Abélard – nešťastná láska, nadřadil rozum víře, vyhoštěn

Renesanční obrat v myšlení

- snaha rozejít se středověkou tradicí znovuobjevením přírody a člověka

- vychází z humanismu (návrat k antice, hlavním motivem je člověk)